

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

Старостенко Ілонна Володимирівна

**«Облік розрахунків з оплати праці та відображення їх у податковій
звітності»**

071 «Облік і оподаткування»
(галузь наук – Управління та адміністрування)

Автореферат
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Савків Уляна Степанівна

Рецензент: д.е.н., професор кафедри економічної кібернетики Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Буртняк Іван Володимирович

Захист відбудеться «23» червня 2023 р.

Завідувач кафедри _____
(підпис)

_____ Баланюк І.Ф. _____
(ім'я та прізвище)

Науковий керівник _____
(підпис)

_____ Савків У.С. _____
(ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

Вступ.....	6
Розділ. 1 Теоретичні основи організації обліку розрахунків із праці працівників	
1.1. Економічний зміст заробітної плати.....	9
1.2. Форми та системи оплати праці на підприємстві.....	16
1.3. Нормативно-правове забезпечення розрахунків за виплатами заробітної плати працівникам.....	25
Розділ 2 Організація та методика обліку розрахунків з персоналом в ПРАТ "СК "УНІКА"	
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПРАТ "СК "УНІКА".....	30
2.2 Порядок нарахування заробітної плати та проведення утримань в ПРАТ "СК "УНІКА".....	38
2.3. Організація синтетичного і аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам в ПРАТ "СК УНІКА".....	47
Розділ 3 Шляхи удосконалення обліку розрахунків із оплати праці в ПРАТ "СК "УНІКА" та особливості їх відображення в податковій звітності	
3.1 Особливості відображення розрахунків із оплати праці в податковій звітності.....	53
3.2. Напрямки удосконалення обліку розрахунків із оплати праці в ПРАТ "СК "УНІКА"	56
3.3. Контроль за обліком розрахунків із оплати праці та виплатою їх в ПРАТ "СК "УНІКА".....	61
Висновки.....	65
Список використаних джерел.....	67
Додатки.....	76

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Одним з найважливіших напрямів діяльності бухгалтерії будь-якого підприємства, як в Україні, так і за кордоном, є облік заробітної плати працівників підприємства. Облік праці та заробітної плати – одна з найбільш трудомістких та відповідальних ділянок роботи бухгалтера. Він по праву займає одне із центральних місць у всій системі обліку на підприємстві.

Заробітна плата у всьому світі – джерело доходу працюючих. Вона характеризує ставлення держави до своїх співгромадян і використовується як найважливіший важіль в управлінні економікою. Відповідно до змін в економічному та соціальному розвитку країни істотно змінюється державна політика в галузі оплати праці, соціальної підтримки та захисту працівників. Багато функцій держави щодо реалізації цієї політики покладено безпосередньо на підприємства, які самостійно встановлюють розміри заробітної плати, форми, системи оплати праці та матеріального стимулювання її результатів.

Метою дипломної роботи є проаналізувати стан бухгалтерського обліку та аудиту розрахунків з персоналом з оплати праці на прикладі організації ПРАТ "СК "УНІКА" та розробка заходів щодо його вдосконалення.

Зазначена мета може бути досягнута шляхом вивчення поставлених **завдань:**

- дослідити економічний зміст заробітної плати;
- розглянути форми та системи оплати праці на підприємстві;
- вивчити нормативно-правове забезпечення розрахунків за виплатами заробітної плати працівникам;
- провести організаційно-економічна характеристика;

- розглянути порядок нарахування заробітної плати та проведення утримань;
- вивчити організацію синтетичного і аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам;
- розглянути особливості відображення розрахунків із оплати праці в податковій звітності;
- запропонувати напрямки удосконалення обліку розрахунків із оплати праці;

Об'єктом дослідження обліково-аналітична система заробітної плати на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні аспекти організації обліку розрахунків з оплати праці та особливості відображення їх у податковій звітності.

Для досягнення поставлених завдань у процесі дослідження застосовано ряд загальнонаукових та економічних методів, зокрема: абстракції, дедукції, індукції, зіставлення, спостереження, вимірювання взаємозв'язків, аналізу, синтезу, поєднання історичного і логічного підходів, узагальнення, економічного аналізу, вибіркова перевірка тощо.

При написанні роботи використовувалися наукові статті та нормативно-правові акти, а також навчальна література основ бухгалтерського обліку, практичного аудиту, таких авторів як Івашкевич В.Б., Алексеєва Г.І., Бачуринська І.М., Горячих С.П., Зонова А.В., Єфімова О.В., Мельник М.В. та ін.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використати запропоновані у роботі результати дослідження для удосконалення обліку з рахунків оплати праці.

Структура роботи – загальний обсяг кваліфікаційної роботи включає в себе 82 сторінки, 21 таблицю, 0 рисунків, 49 використаних

джерел та 1 додаток.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «Теоретичні основи організації обліку розрахунків із праці працівників» досліджено економічний зміст заробітної плати, наведено визначення заробітної плати та трудових ресурсів, визначено завдання організації заробітної плати, розкрито принципи підвищення реальної зарплати, виявлено форми та системи оплати праці на підприємстві, розглянуто нормативно-правове забезпечення розрахунків за виплатами заробітної плати працівникам, вивчено нормування праці, а саме норма виробітку, чисельності та норми витрат праці.

У розділі 2 «Організація та методика обліку розрахунків з персоналом В ПРАТ "СК "УНІКА» проведено організаційно-економічну характеристику ПРАТ "СК "УНІКА", визначено основні фінансові показники діяльності досліджуваного об'єкту, досліджено динаміку середньооблікової чисельності персоналу та проаналізовано структуру чисельності персоналу ПРАТ "СК "УНІКА", опрацьовано порядок нарахування заробітної плати та проведення утримань, розглянуто структуру фонду заробітної плати та організацію синтетичного і аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам.

У розділі 3 «Шляхи удосконалення обліку розрахунків з персоналом та особливості їх відображення в податковій звітності» вивчено особливості відображення розрахунків із оплати праці в податковій звітності, розкрито напрямки удосконалення обліку розрахунків із оплати праці в ПРАТ "СК "УНІКА", вивчено економічну ефективність автоматизації розрахунків з оплати праці, визначено оцінку ефективності заходів щодо вдосконалення обліку оплати праці у ПРАТ "СК "УНІКА, розглянуто особливості здійснення контролю за обліком розрахунків із оплати праці та виплатою.

ВИСНОВКИ

Облік праці та заробітної плати одна із найбільш трудомістких ділянок бухгалтерії. Для переважної більшості людей є основним джерелом доходу. Тому питання, пов'язані із заробітною платою (її величиною, формою нарахування та виплати та ін.), є одними з найбільш актуальних як для працівників, так і для роботодавців. Облік праці та заробітної плати по праву займає одне із центральних місць у всій системі обліку на підприємстві.

Поняття форми оплати праці дається законодавцем у Законі України "Про оплату праці", де йдеться, що виплата заробітної плати проводиться у грошовій формі у валюті України (у гривні). Ця норма означає, що оплата праці може проводитись у різних формах: грошової, натуральної, змішаної.

Система заробітної плати характеризує взаємозв'язок елементів заробітної плати: тарифної частини, доплат, надбавок, премій.

Існують десятки систем заробітної плати: погодинно-преміальна, відрядно-преміальна, погодинна з нормованим завданням, акордна тощо. Більшість систем, які застосовуються на підприємствах розвинених країн, розглядаються як ноу-хау і не публікуються у відкритому доступі. Загальною тенденцією є розширення сфери застосування систем, заснованих на погодинній оплаті з нормованим завданням та досить великою часткою премій (до 50%) за внесок співробітника у збільшення доходу фірми.

Для обліку праці та заробітної плати у ПРАТ "СК "УНІКА" здебільшого використовуються уніфіковані документи за формами, затвердженими законодавством. Первинний, аналітичний та синтетичний

облік оплати праці в ПРАТ “СК “УНІКА” були детально розглянуті та проаналізовані.

Аналіз системи оплати праці показав, що вона відповідає законодавству та дозволяє керівництву добиватися від працівників непоганої віддачі. Однак у ході аналізу було виявлено недоліки: знизився виторг, прибуток, продуктивність праці, спостерігалася низька мотиваційна складова. За три роки середньооблікова чисельність персоналу центральної філії ПРАТ “СК “УНІКА” становила 178 чол. Чисельність персоналу збільшилася на 57 чол. темп зростання становив 147,11%, у тому числі по основному персоналу на 28 чол. (143,75%).

За ці роки спостерігається приріст середньомісячної зарплати на 46,07% (що становило 7730 грн.).

За три роки спостерігається також підвищення виробітку на 6,88%, (що склало 241730 грн.). Але слід зазначити, що у 2022 р. порівнянні з 2021 спостерігається зниження виробітку на 16,34%, (що становило 733970 грн.) при збільшенні середньооблікової чисельності персоналу за цей період на 30,88% і зростанні обсягу послуг на 9,5% (що склало 57 960 тис. грн.).

Темпи зростання фонду оплати праці (за три роки 214,9%) випереджають темпи зростання виробітку (за три роки 106,88%), що свідчить про неефективну систему оплати праці, а також про причини зниження виробітку.

В якості рекомендації слід запропонувати організувати систему внутрішнього контролю або прийняти на роботу рядового бухгалтера на допомогу головному, щоб облік вівся оперативніше і ризик неточного або неправильного розрахунку був знижений до мінімуму. ПРАТ “СК “УНІКА” необхідно автоматизувати облік, щоб централізувати

документацію у програмах, а не в архівах, ускладнюючи пошук того чи іншого документа.

Таким чином, можна зробити висновок про важливість та необхідність проведення аудиту обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві або перевірок компетентними службовцями даних бухгалтерського обліку, що дозволить уникнути помилок та поправок у майбутньому.

Впровадження розроблених заходів дозволить вести якісний, своєчасний та правильний облік розрахунків із персоналом з оплати праці. Підвищенню продуктивності праці можуть сприяти: удосконалення нормування праці, заміна діючих, розробка нових норм при запровадженні нового обладнання, впровадження прогресивних технологій, автоматизація робіт з метою зниження трудомісткості та підвищення виробітку.

Список основних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року. *Відомості Верховної Ради України*, 1996, № 30, Ст.141.
2. Податковий кодекс України: Закон України від 23.12.2010 року. *Відомості Верховної Ради України*, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.
3. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 року. *Відомості Верховної Ради України*, 1993, № 36, ст.361.
4. Про оплату праці: Закон України від 20.04.1995 року. *Відомості Верховної Ради України*, 1995, № 17, ст.121.
5. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 року. *Відомості Верховної Ради України*, 1997, № 2, ст.4.
6. П(с)БО №26 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 року №601.
7. Про порядок обчислення середньої заробітної плати: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 року №100.
8. Акулов М. Г., Драбаніч А. В., Євась Т. В. Економіка праці і соціально-трудова відносина: навч. посібник. Київ: *Центр учбової літератури*, 2017. 328с.
9. Артюх О. В., Глушаченко А. І. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками на підприємствах // *EDITORIAL BOARD*. 2020. С. 93.
10. Бражнікова Л. М., Гарна С. О., Шнурко А. М. Сучасний стан організації розрахунків з оплати праці в умовах розвитку інформаційних технологій // *ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА*. 2020. №. 1-2. С. 164-169.
11. Бунда О. М., Яковенко Т. В. Аудиторські процедури щодо розрахунків з оплати праці на підприємстві // *Сучасні детермінанти розвитку бізнес-процесів в Україні*. – Київський національний університет технологій та дизайну, 2017. С. 192.

12. Воськало Н. М., Воськало В. І. Застосування принципів бухгалтерського обліку щодо розрахунків за виплатами працівникам : дис. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С.34.
13. Гайдучок Т. С. Облік розрахунків з оплати праці в умовах використання інформаційних технологій //Редакційна колегія збірника: кандидат економічних наук, заступник директора Севастопольського інституту банківської справи УАБС НБУ, головний редактор ОО Грищенко кандидат економічних наук, в. о. завідувача кафедри обліку та аудиту. 2013. С.124.
14. Галушак І. Ю. Розрахунки з оплати праці з органами соціального страхування у звітності підприємства //The actual problems of regional economy development. 2019. Т. 2. №. 15. С. 46-52.
15. Гарашук Н. О. Організація обліку розрахунків підприємства з бюджетом за податками //Вісник Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. 2020. С.51.
16. Гуріна Н., Бестюк А. Організація обліку оплати праці на підприємствах: проблеми та шляхи їх вирішення //Економіка та суспільство.
17. Гутник К. В. Облік і контроль розрахунків за виплатами відпускних : робота на здобуття кваліфікаційного рівня бакалавра : спец. 071 - облік і оподаткування / наук. кер. Н. В. Овчарова. Суми : Сумський державний університет, 2022. 47 с.
18. Здорикова К.О. Облік і аудит розрахунків з оплати праці на підприємстві. – Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра спеціальності «Облік і оподаткування». Національний авіаційний університет. Київ, 2022. 73 с.
19. Ільїн В. С., Курчицька А. Я. Організація обліку та контроль розрахунків з оплати праці на підприємстві //Посвідчення УкрІНТЕІ № 685

Затверджено до друку Вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавської державної аграрної академії (протокол № 2 від 21.10. 2019 р.). 2019. С. 178.

20. Кириченко Ю. С. Організація обліку розрахунків з оплати праці : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавра : спец. 071 - облік і оподаткування / наук. кер. Ж. А. Олексіч. Суми : *Сумський державний університет*, 2021. 46 с.

21. Клименко С. О., Мікрюкова Л. В. Організація обліку та аудиту розрахунків з оплати праці в бюджетних установах // *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені ВО Сухомлинського. Серія: Економічні науки.* – 2014. – №. 2. – С. 37-40.

22. Кобець Т. О. Облік та контроль розрахунків з оплати праці : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 071 - облік і оподаткування / наук. кер. О. В. Кравченко. Суми : *Сумський державний університет*, 2022. 62 с.

23. Михайленко Ю. О. Організація обліку і контролю розрахунків за заробітною платою // *Молодий вчений.* 2017. №. 2. С. 287.

24. Михайловина С. О. Організація обліку та відображення інформації про виплати працівникам у звітності підприємства // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки.* 2015. №. 11 (4). С. 126-129.

25. Мізік Ю. І., Тимохіна Г. С., Артеменко Г. В. Особливості організації внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці. 2018.

26. Нікітіна Я. В., Ковалюк О. М. Автоматизація обліку розрахунків за соціальним страхуванням і відображення їх у звітності // *Науковий вісник ЛТУ України.* 2013. Т. 23. №. 11. С. 239-244.

27. Новак Н. П. Імплементация міжнародного досвіду обліку розрахунків а податками й платежами та застосування податкових важелів у вітчизняній

практиці підтримки малого і середнього бізнесу // *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2019. №. 1. С. 89-93.

28. Озеран А. Проблема узгодження стандартів (правил) бухгалтерського обліку і норм Податкового кодексу в частині загальновиробничих витрат та їх відображення у фінансовій звітності // *Бухгалтерський облік і аудит*. 2011. №. 3. С. 13-17.

29. Пирожок О. С., Мельник Ю. В. Особливості проведення аудиту розрахунків з оплати праці // *Наука й економіка*. 2016. №. 1. С. 23-27.

30. Подолянчук О. А. Податок на додану вартість: сутність та стан первинного обліку // *Економіка, фінанси, менеджмент: Актуальні питання науки і практики*. 2017 № 1. С. 82-102.

31. Савченко В. М., Кононенко Л. В., Пальчук О. В. Сучасний стан, проблеми та перспективи обліку розрахунків за податками та платежами некомерційних комунальних підприємств—закладів охорони здоров'я // *Економічний простір*. 2021. №. 171. С. 99-105.

32. Скрипник М. І. Облікове відображення витрат для оптимізації податкових розрахунків // *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2013. С. 69.

33. Ходикіна А. А., Бурковська А. В. Актуальні тенденції обліку розрахунків з податку на додану вартість // *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. №. 8 С. 1196-1199.

34. Шевченко А. Особливості обліку розрахунків з оплати праці суб'єктами малого підприємництва // *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Т.

35. Шевчук К., Михнюк О. Особливості внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці // *Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки*. 2016. С. 442.

36. Шульга Н.В. Облік і аудит розрахунків з оплати праці та аналіз ефективності використання трудових ресурсів : автореф. дис. канд. ек. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Київ, 2019. 19с.